

Ontwikkelagenda Economie & Toerisme Gemeente Waterland

Vastgesteld 20 januari 2026

Rapport

**bureau
buiten**

economie & omgeving

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doel	3
1.2 Samenwerking en de relatie met beleidskaders	3
1.3 Werkwijze en proces totstandkoming Economische & toeristische agenda	3
1.4 Leeswijzer	4
2 Toeristisch en economisch profiel Waterland	5
2.1 Economische analyse	5
2.2 Toerisme en recreatie	9
2.3 Ontwikkelingen in het toeristisch en economisch landschap	12
2.4 SWOT-analyse Waterland	15
2.5 Conclusies met vizier op de toekomst: vertrekpunt voor de Ontwikkelagenda	16
3 Agenda van de toekomst	17
3.1 Pijlers en actielijnen	17
3.2 Vestigingsklimaat	17
3.3 Toerisme en recreatie	18
3.4 Voorwaardelijke aspecten voor de Ontwikkelagenda	21
4 Naar uitvoering	23
5 Nadere uitwerking actielijnen	26
5.1 Vestigingsklimaat	26
5.2 Toerisme en recreatie	27

Opgesteld door

Bureau BUITEN
Wittevrouwensingel 100
3514AM Utrecht

Projectnummer 2088-2024

Samenvatting

Ontwikkelagenda Economie en Toerisme & Recreatie Waterland

Waterland heeft een sterke economische basis, met een centrale ligging nabij Amsterdam en een duidelijk toeristisch profiel. De combinatie van historische kernen, waterrecreatie en groen biedt volop kansen voor economische groei en een aantrekkelijk recreatief aanbod. Tegelijkertijd zijn er ook verschillende uitdagingen zoals een krappe arbeidsmarkt, beperkte ruimte voor bedrijven en toenemende druk op natuur en leefbaarheid.

Om de kansen te benutten en uitdagingen aan te pakken, is de Ontwikkelagenda Economie en Toerisme & Recreatie opgesteld. Deze agenda is tot stand gekomen op basis van onderzoek en input uit gesprekken met ondernemers en regionale stakeholders. Daarnaast zijn in twee bijeenkomsten ondernemers actief betrokken om hun ideeën en wensen in te brengen. Ook hebben verschillende gemeentelijke afdelingen meegedacht en is de agenda afgestemd op relevante lokale, regionale en provinciale beleidskaders. De agenda biedt een strategisch kader voor de komende jaren en richt zich op twee pijlers.

1. Een sterk vestigingsklimaat

Waterland wil een toekomstbestendige omgeving creëren voor ondernemers. Dit betekent voldoende en passende bedrijfsruimte, ondersteuning van bestaande bedrijven en duurzame ontwikkeling van werklocaties.

Actielijnen:

- Realiseren van voldoende bedrijfshuisvesting waar dat ruimtelijk inpasbaar is
- Ontwikkelruimte bieden aan bestaande bedrijven
- Werklocaties toekomstbestendig maken
- Combineren van voorzieningen met wonen

2. Toerisme en recreatie in balans

Toerisme is een belangrijke economische pijler, maar moet hand in hand gaan met natuurbehoud en leefbaarheid. De focus ligt op het beheersen van bezoekersstromen en het ontwikkelen van een gevarieerd en duurzaam recreatief aanbod.

Actielijnen:

- Bestemmingsmanagement organiseren en uitvoeren
- Uitbreiding en innovatie van het toeristisch-recreatief aanbod
- Optimalisatie van de beschikbare recreatieruimte
- Vergroten van de positieve impact van toerisme op de gemeente

Randvoorwaarden voor succes

Een gezonde economische en toeristische ontwikkeling vereist een sterke basis. Dit betekent voldoende woningen en een goede bereikbaarheid via openbaar vervoer en wegen. Regionale samenwerking is hierbij essentieel om samen te sturen op een duurzame toekomst voor Waterland. Met deze Ontwikkelagenda zet Waterland in op een krachtige economie en een toeristisch-recreatief aanbod dat in balans is met de leefomgeving, zodat zowel inwoners als ondernemers hier de vruchten van plukken.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Waterland kenmerkt zich door een aantal aantrekkelijke, kleinschalige dorpskernen aan de rand van de Metropool Regio Amsterdam (MRA). De gemeente onderscheidt zich door haar cultuurhistorische en groene omgeving, met uitgestrekte vergezichten. De inwoners dragen actief bij aan een levendige en verbonden gemeenschap. Dit blijkt uit evenementen, dorpsraden, activiteiten voor senioren, verenigingen, sportclubs en initiatieven voor duurzame energieopwekking, zoals Coöperatie Windenergie Waterland, die zich inzet voor het opwekken van groene energie. Ook economisch heeft Waterland veel te bieden, met name in de bloeiende toeristische sector. De gemeente hecht veel waarde aan de bijdrage die de economie biedt aan een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat in de gemeente Waterland. De lokale economie biedt immers meer dan alleen werkgelegenheid en bestaanszekerheid: ondernemers hebben een belangrijke rol in het behoud van de gemeenschappelijke identiteit en het versterken van de sociale cohesie.

De gemeente heeft nog geen actueel economisch beleid en de Toeristische Visie Waterland 2015-2025 is aan vervanging toe. De afgelopen jaren hebben geleerd dat de wereld snel en continu verandert. Tal van regionale, nationale, maar ook mondiale transitie en ontwikkelingen op het gebied van energie, klimaatverandering, mobiliteit en geopolitieke verschuivingen hebben direct of indirect invloed op onze lokale economie. Aanvullend ervaren Waterlandse ondernemers krapte op de arbeidsmarkt en is de ontwikkelingsruimte zeer beperkt. Binnen de geschetste dynamiek is er behoefte aan een duidelijke economische koers voor de toekomst. Met het vaststellen van de koers erkennen we de uitdagingen die op ons afkomen, evenals de kansen die zich voordoen en hoe we dat gaan aanpakken. Hierbij moeten we rekening houden met de tijd en middelen die bij de gemeente, ondernemers en andere belanghebbenden beschikbaar zijn. In samenwerking met adviesbureau Bureau BUITEN heeft de gemeente Waterland de Ontwikkelagenda Economie en Toerisme Waterland 2040 opgesteld.

1.2 Samenwerking en de relatie met beleidskaders

Deze Ontwikkelagenda is opgesteld door de gemeente, met inbreng van ondernemers en andere belanghebbenden. Als gemeente opereren we immers in een speelveld met veel actoren en afhankelijkheden. De gemeente is slechts één van de vele actoren die een belang hebben bij een toekomstbestendige economie. De gemeentelijke rol bij het stimuleren van lokale economie verschilt per gemeente en betreft maatwerk. De gemeente Waterland is qua omvang een kleinere gemeente die middelen en capaciteit gericht moet inzetten om haar taken uit te voeren en verplichtingen na te komen. Regionale samenwerking is daarom belangrijk, kennis en kunde van andere gemeenten moet daarom beter worden benut om de leefbaarheid, bereikbaarheid, toerisme en recreatie en het vestigingsklimaat te verbeteren. Daarnaast is de Ontwikkelagenda economie en toerisme geen losstaand programma, maar hangt het samen met andere beleidskaders van de gemeente, bijvoorbeeld beleidskaders over wonen en mobiliteit. De verschillende beleidskaders zijn daarom goed op elkaar afgestemd.

1.3 Werkwijze en proces totstandkoming Economische & toeristische agenda

De Ontwikkelagenda Economie en Toerisme is opgesteld op basis van een grondige economische en toeristische analyse. Deze analyse heeft een helder beeld opgeleverd van de lokale en regionale economie. Op basis hiervan is een sterkte-zwakteanalyse (SWOT) uitgevoerd, die inzicht biedt in de speerpunten, kernproblemen en het onderscheidend vermogen van de gemeente Waterland. Daarnaast heeft een verkennend gesprek plaatsgevonden met de portefeuillehouder Economie. Vervolgens is een brede ambtelijke sessie georganiseerd om vroegtijdig input op te halen voor de Ontwikkelagenda en het economisch en toeristisch profiel scherper te definiëren.

Het participatietraject dat heeft plaatsgevonden, bestond uit (groeps-)interviews en twee stakeholderbijeenkomsten met ondernemers. Met de interviews zijn stakeholders uit verschillende kernen betrokken, waaronder: het (toeristisch) bedrijfsleven, de ondernemersvereniging, de bouw- en agrarische sector, dorps-, stad- en eilandraden, en regionale partners. Tijdens de interviews zijn de beoogde ambitie en inzet voor de economische en toeristische agenda besproken. In de eerste interactieve stakeholderbijeenkomst is de SWOT-analyse getoetst en aangevuld, zijn de economische en toeristische ambities geconcretiseerd en zijn de kansen en opgaven voor de economie van Waterland geformuleerd. Op basis van de uitkomsten zijn actielijnen uitgewerkt. Tijdens de tweede stakeholderbijeenkomst zijn de actielijnen getoetst, aangevuld en zijn er ideeën voor concrete acties voor zowel de korte als lange termijn opgehaald.

Met de resultaten uit de economische analyse, de interviews en de stakeholderbijeenkomsten is de Ontwikkelagenda opgesteld. De Ontwikkelagenda Economie en Toerisme Waterland 2040 geeft richting aan de ontwikkeling van de economische en toeristische sector in Waterland tot aan 2040. Deze Ontwikkelagenda wordt geïmplementeerd in de voor 1-1-2027 te actualiseren Omgevingsvisie Waterland (besluitenlijst 7-1-2025).

1.4 Leeswijzer

De Ontwikkelagenda bestaat uit 4 hoofdstukken en een nadere uitwerking van de actielijnen.

Hoofdstuk 2 schetst de economische en toeristische kerngegevens van de gemeente Waterland op hoofdlijnen. Vervolgens identificeren we trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de lokale en regionale economie van Waterland voor nu en in de toekomst. De analyse eindigt met een SWOT analyse en conclusie.

Hoofdstuk 3 beschrijft het hoofddoel, uitgewerkt in twee pijlers met daaronder een ambitie met verschillende actielijnen.

Hoofdstuk 4 is een toelichting op de wijze van uitvoering, met aandacht voor de gemeentelijke rollen, samenwerking met stakeholders, prioritering van acties en monitoring.

Hoofdstuk 5 is een nadere uitwerking van de actielijnen gestructureerd aan de hand van de twee pijlers met de daaraan gekoppelde actielijnen.

De scope van de nieuwe Ontwikkelagenda is in principe tijdloos, maar kan tussentijds worden geüpdatet om in te spelen op nieuwe trends, ontwikkelingen en beleidsdoelen.

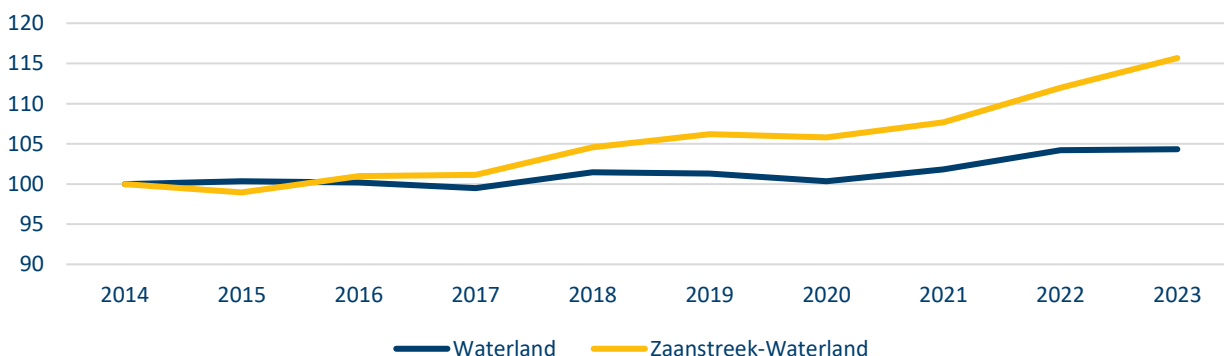
2 Toeristisch en economisch profiel Waterland

2.1 Economische analyse

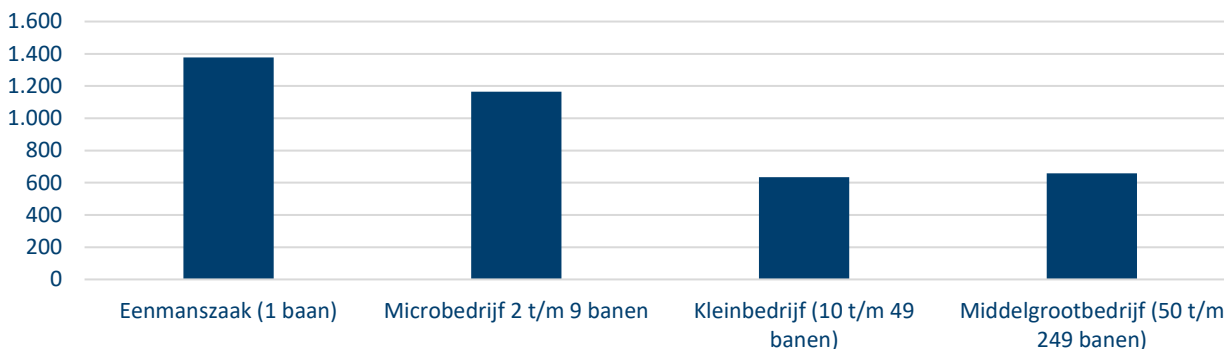
Bedrijvendemografie

In 2023 zijn er in Waterland ruim 3.800 fulltime banen. De werkgelegenheid in Waterland is tussen 2014 en 2023 gegroeid met slechts 159 banen (4,3%), en is daarmee minder hard gegroeid dan gemiddeld in de regio Zaanstreek-Waterland (15,7%) (figuur 2.1). Het aantal banen in Waterland is verdeeld over ca. 2.190 vestigingen, waarvan een aanzienlijk deel ZZP'ers betreft. In totaal bestaat 36% van de totale Waterlandse werkgelegenheid uit ZZP'ers (1.380 banen). Het overige deel bestaat uit ca. 2.460 banen is verdeeld over 810 vestigingen (figuur 2.2).

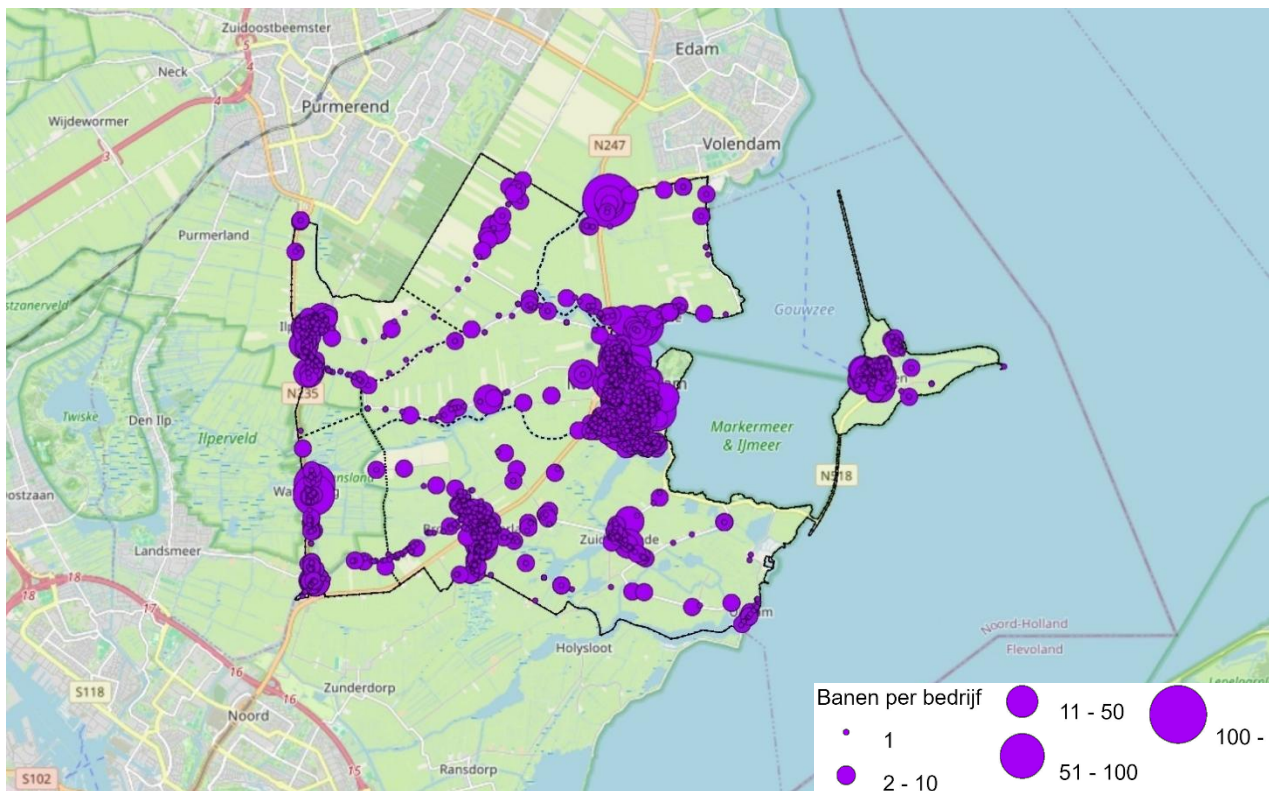
Figuur 2.1 groeiende werkgelegenheid in Waterland (ontwikkeling totaal aantal banen in indexcijfers, 2014 = 100. Bron: LISA register, 2023)

Figuur 2.2 Verdeling banen in Waterland per grootteklasse, 2023 (Bron: LISA, 2023)

Figuur 1.3 Proportionele kaart met aantal banen per bedrijf in Waterland, o.b.v. LISA data, 2023

Sectorstructuur

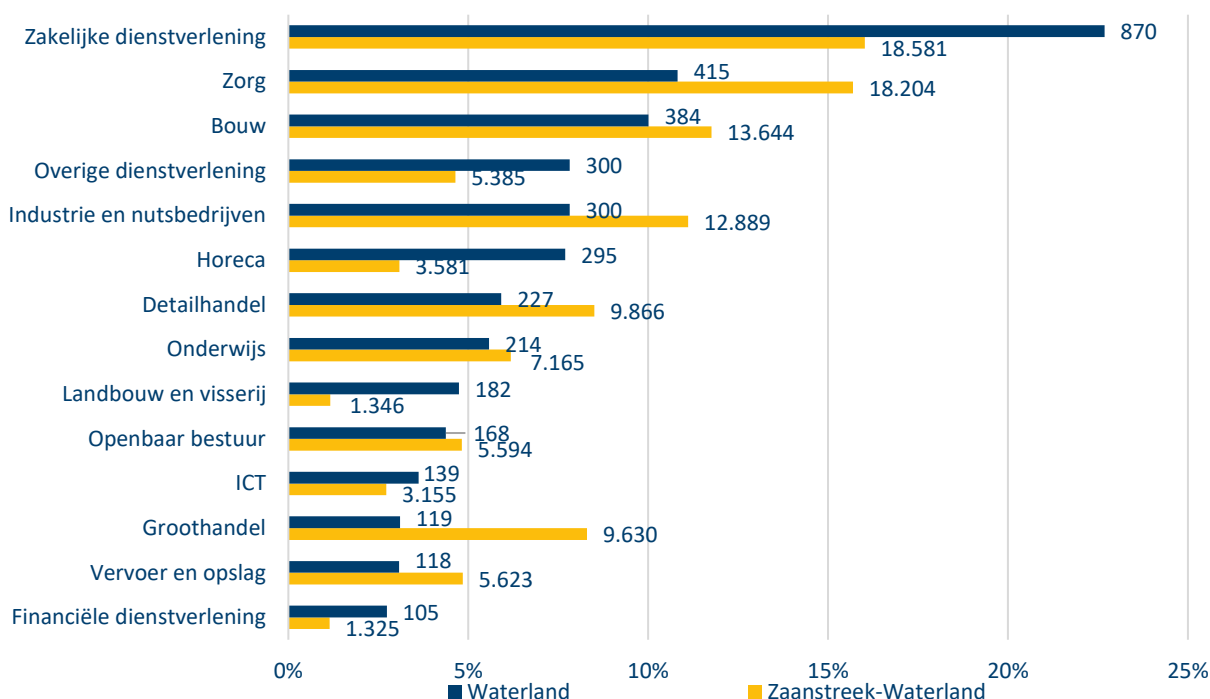
De gemeente kent de meeste werkzame personen in de zakelijke dienstverlening. Een heel groot deel daarvan is ZZP'er (figuur 2.4). In verhouding tot de sectorstructuur van de regio Zaanstreek-Waterland is de economie van Waterland sterk in de dienstverlening, landbouw en toerisme. De vrijetijdseconomie is verbonden met diverse sectoren (figuur 2.5). In Waterland bestaat 15% (580 banen) van de totale werkgelegenheid uit banen binnen de vrijetijdssector. Een groot deel van het aantal banen binnen deze sector bestaat uit horeca (23%) en logiesverstrekking (19%).

Vrije tijd is de tijd die overblijft na verplichtingen zoals werk, studie en maatschappelijke en privétaken. Deze tijd kan naar eigen wens worden besteed aan ontspanning, sociale activiteiten, sport, cultuur, reizen en andere vormen van recreatie.

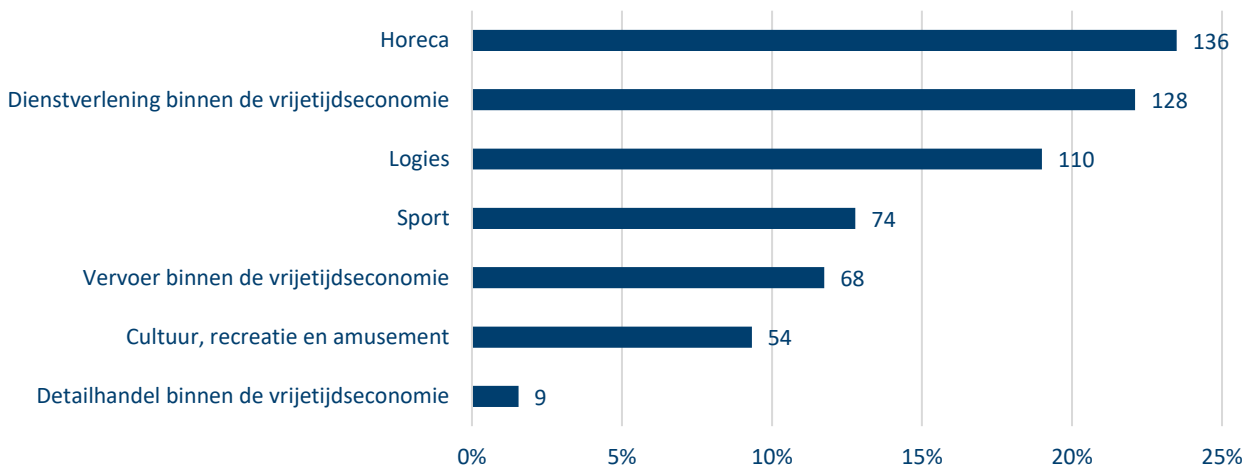
Vrijetijdseconomie omvat alle economische activiteiten die verband houden met de besteding van vrije tijd. Dus zowel de productie als de consumptie van goederen en diensten binnen de vrijetijdssector of dienstverlenend daaraan, en het draagt bij aan economische aspecten zoals werkgelegenheid, lokale en regionale economie.

De vrijetijdssector omvat alle bedrijven, organisaties en instellingen die producten en diensten aanbieden ten behoeve van de vrijetijdsbesteding.

Figuur 2.4 Aantal banen in absolute en percentage in Waterland per sector, 2022 (bron: LISA, 2023)

Figuur 2.5 Aantal banen in de vrijetijdseconomie in Waterland, 2022 (bron: LISA, 2023)

Demografische ontwikkeling

De gemeente Waterland telt in 2024 17.529 inwoners (CBS, 2024). Er is sprake van vergrijzing binnen de regio Zaanstreek-Waterland en de gemeente Waterland. In 2024 is ongeveer een kwart van de inwoners jonger dan 25 jaar. Ca. 26% van de inwoners is 65 jaar of ouder. De bevolking van de gemeente Waterland is tussen 2015 en 2020 met 2,7% gekrompen. In 2022 groeide het aantal inwoners van de gemeente Waterland, de bevolkingsontwikkeling bedroeg toen 17,1 per duizend inwoners. Deze groei werd in vrijwel alle gemeenten in Nederland gezien en is voornamelijk te verklaren door de toegenomen immigratie, onder meer van Oekraïners.

Onderwijs en arbeidsmarkt

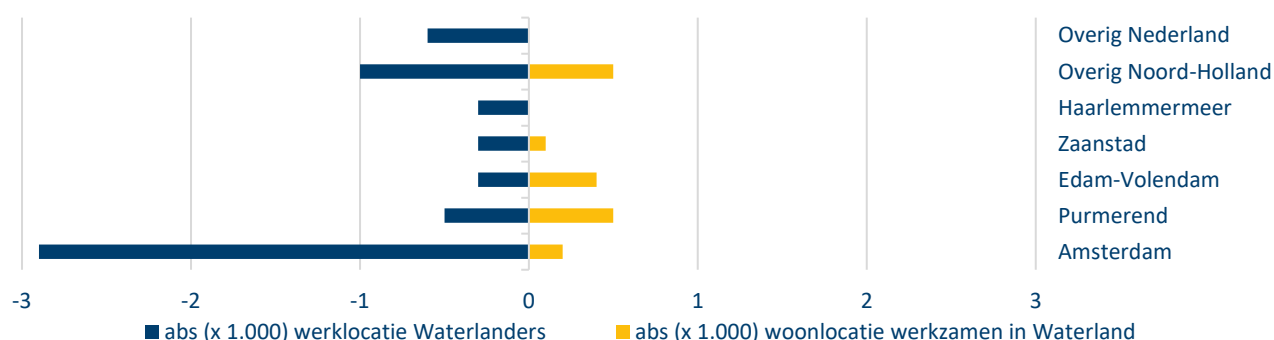
De beroepsbevolking van Waterland bestaat uit ca. 12.680 personen. In 2023 was daarvan 2,9% werkloos, dat is lager dan gemiddeld in Nederland (3,6%). De omvang van de (beroeps)bevolking is de

afgelopen jaren gelijk gebleven, de instroom van jongeren en de uitstroom van pensioengerechtigden is nagenoeg gelijk. Het aandeel middelbaar opgeleiden is ca. 39%, het aandeel hoogopgeleiden is met ca. 39% nagenoeg gelijk en het aandeel met een lage of zonder opleiding is met ca. 22% - dit percentage is daarmee lager dan het Nederlandse gemiddelde (ca. 26%).

Er zijn in Waterland slechts 390 banen per 1.000 inwoners, in de provincie Noord-Holland zijn dat er 780 en in Nederland ruim 700. Er is in Waterland dan ook sprake van een omvangrijke uitgaande pendel. Meer Waterlanders werken in Amsterdam (40%) dan in Waterland zelf. Slechts 1 op de 5 werkzame Waterlanders werkt binnen de gemeente. Redenen zijn:

- De lage werkfunctie van Waterland.
- De nabijheid en bereikbaarheid van het stedelijk gebied van Amsterdam met al zijn werkgevers.

Figuur 2.6 Bestemming uitgaande en herkomst inkomende pendel (x1.000), 2021 (bron: CBS)

Welvaart

De hoge arbeidsdeelname en het midden- tot hoge opleidingsprofiel resulteren in een hoog welvaartsniveau. Het gemiddeld besteedbaar inkomen per inwoner lag in 2023 op € 41.300 dat is een stuk hoger dan het landelijk gemiddelde (€ 35.400). In tien jaar tijd is het inkomensniveau met een derde gestegen, vergelijkbaar met de landelijke ontwikkeling.

Bereikbaarheid

De gemeente Waterland ligt nabij de ring van Amsterdam (A10) en is bereikbaar via de N247. Waterland is vanuit het noordelijk gelegen Purmerend te bereiken via de N235. Het oosten van de gemeente is gelegen aan de Gouwzee en het Markermeer. Waterland is met hoogfrequente busverbindingen goed verbonden met Amsterdam, Purmerend en Edam/Volendam. De reistijd voor automobilisten en busreizigers kan variëren tussen de 15 minuten en een uur. Deze situatie wordt naast de druk op het wegennet door forensen ook verstrekt door doorstromingsproblemen op kruispunten waar het openbaar vervoer kruist met het autoverkeer. Daarnaast is er te weinig capaciteit om het aantal bussen uit te breiden (Provincie Noord-Holland, 2024). Om de bereikbaarheid van Waterland te waarborgen en verbeteren, werkt de gemeente samen met de provincie Noord-Holland, Vervoerregio Amsterdam en gemeenten Purmerend, Edam-Volendam en Amsterdam aan de N247 Bereikbaarheid Waterland. Deelprojecten richten zich onder meer op de N235, verschillende delen van de N247, de N517, de onderdoorgang Broek in Waterland en de realisatie van provinciale doorfietsroutes. Hiermee moet de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid op provinciale wegen worden verbeterd. De (regionale) fietspaden staan in het zomerseizoen vaak onder druk door recreatief wandel- en fietsverkeer en de licht elektrische voertuigen (LEV's), van onder meer recreanten en toeristen. Daarbij hebben de kernen in de gemeente Waterland een historisch centrum waardoor zij in beperkte mate belast kunnen worden met (doorgaand) verkeer.

Bedrijfshuisvesting

Er is ca. 8,6 hectare bruto bedrijfsoppervlakte. De afgelopen jaren heeft er op bedrijventerreinen geen uitgifte plaatsgevonden. Het Galgeriet in Monnickendam is een voormalig bedrijventerrein waar nu een gemengd woon-, werkgebied wordt ontwikkeld en waarvoor geen alternatieve ruimte is toegewezen. Er

zijn slechts 240 banen (6%) gevestigd op de bedrijventerreinen. Het overgrote deel van de werkgelegenheid is gevestigd in het landelijk gebied en in de wijk. Het gaat hier om bijna 3.600 banen (ca. 94%.) Waterland kent momenteel twee leegstaande winkelpanden (1,4% leegstand). In 2022 waren dit er vijf. Daarmee is de winkelleegstand lager dan die van buurgemeente Purmerend (5,7% leegstand). Het lage leegstandspercentage komt ook doordat winkelpanden zijn getransformeerd naar wonen, en voor veel bestemmingen is vaak wonen en bedrijfsvoering toestaan

Woon- en leefklimaat

In 2022 was 68% van de huishoudens in de gemeente Waterland gehuisvest in een woning met een huurprijs die past bij het huishoudinkomen, in corporatiewoningen. Een huishouden is passend gehuisvest indien het niet scheef woont (Lokale Monitor Wonen, 2022). In 2022 bestond de woningvoorraad voor 69,9% uit koopwoningen, 24,9% uit huurwoningen van woningcorporaties, en 5,2% uit particuliere huurwoningen. Uit de Brede Basismonitor van de Provincie Noord-Holland blijkt dat 80% van de inwoners van de regio Groot-Amsterdam in 2022 tevreden was over het leven. Waterland lag daarmee net onder het gemiddelde van de provincie Noord-Holland (82%) en scoorde het laagst van de regio's in de provincie. In 2020 was 78% van de volwassenen in de regio Zaanstreek-Waterland tevreden over de hoeveelheid groen in de buurt van hun woning. Ook waren de meeste inwoners van de regio tevreden over de mogelijkheden om in hun buurt te wandelen (87%) en te fietsen (92%). 82% van de inwoners gaf aan tevreden te zijn over het beweegaanbod en 75% was tevreden met het culturele aanbod. Gemeente Waterland scoorde in 2022 een 7 (goed) op de Leefbarometer van de Rijksoverheid voor de leefbaarheidssituatie. In 2012 scoorde de gemeente voor dezelfde categorie een 6 (ruim voldoende). De leefbaarheid is in deze periode dus verbeterd. Er vinden regelmatig evenementen plaats in Waterland. Onder de bekendere evenementen vallen bijvoorbeeld de Monnickendammer Visdagen, Parckpop IJpendam, Marker Havenfeesten, de Broekerfeestweek en Hemmeland LIVE!

Brede welvaart

In de gemeente Waterland is een stijging van de Brede Welvaart te zien ten opzichte van 2021. In vergelijking met andere gemeenten scoort Waterland gemiddeld. De gemeente Waterland scoort goed op het thema gezondheid met een bovengemiddelde score op het gebied van de ervaren gezondheid, de gemiddelde levensverwachting van de bevolking en het aantal personen met één of meer langdurige ziekten of aandoeningen. De gemeente Waterland heeft in vergelijking met andere gemeenten een relatief hoogopgeleide bevolking. Waterland scoort in vergelijking met andere gemeenten relatief lager op het gebied van natuur- en bosgebieden en de afstand tot openbaar groen.

Brede Welvaart

Welvaart is meer dan economische groei gemeten aan de toename van het aantal banen of bruto regionaal product. Steeds meer gemeenten en regio's streven naar een Brede Welvaart, waarbij ecologische, sociaal-maatschappelijke en economische aspecten een gelijkwaardige rol spelen. De regionale [Monitor Brede Welvaart](#) laat aan de hand van 42 indicatoren zien wat de staat en ontwikkeling van de regionale kwaliteit van leven is.

2.2 Toerisme en recreatie

De toeristische sector is een belangrijke pijler voor de economie van de gemeente Waterland en heeft bezoekers veel te bieden.

Recreatief aanbod

- **Historisch kernen en erfgoed:** De gemeente Waterland beschikt over vele rijksmonumenten en vier beschermde stads- en dorpsgezichten, namelijk de historische kernen van Broek in Waterland,

Monnickendam, Zuiderwoude, en het voormalig eiland Marken. Daarnaast is er ook religieus erfgoed in de gemeente te vinden.

- **Waterrecreatie:** De regio Zaanstreek-Waterland heeft een sloepennetwerk dat goed is aangesloten op de stedelijke gebieden. Met de ligging van de gemeente aan het Markermeer, is Waterland een goede uitvalsbasis voor waterrecreatie en watersport. De gemeente Waterland beschikt over verschillende jachthavens en heeft een uitgebreid netwerk met vaarroutes.
- **Wandelen en fietsen:** het natuurlijke landschap van Waterland en de cultuurhistorie van de dorpen lenen zich perfect voor fietsers en wandelaars.

Verblijfsaanbod

Er is veel vakantieverhuur aanwezig in Zaanstreek-Waterland. Sinds 2020 is er echter een flinke daling plaats van dit aanbod. Onderzoek naar de Hotelmarkt in Zaanstreek-Waterland (2021) van de gemeente Purmerend toont aan dat Waterland en Zaanstreek een andere hotelperformance hebben. Zaanstreek kent een hogere bezetting dan Waterland. Zaanse hotels hebben een hoge kamerbezetting doordat zij 'meeliften' op de Amsterdamse hotelmarkt. Tegelijkertijd heeft Waterland een hoger aandeel toeristische hotelgasten en lager aandeel internationale hotelgasten. Waterland ervaart met name pieken in de hotelbezetting in de toeristische perioden. Hierbij spelen evenementen een belangrijke rol. Er wordt verwacht dat de vraag naar hotelkamers zo'n 6% tot 16% zal groeien tot 2026 (gemeente Purmerend, 2020). Uit de Forecast 2035 van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen¹ (NBTC) blijkt dat Noord-Holland de hoogste groei aan verblijfsbezoekers kan verwachten ten opzichte van 2023: +37%. In hoeverre dit merkbaar is in de gemeente Waterland, zal afhangen van onder meer de kwaliteit en kwantiteit van het aanbod en de boek- en vindbaarheid.

Natura 2000-gebied

Landelijk zien we een groeiende behoefte naar recreatieruimte, van zowel van inwoners als van bezoekers. Het groeiende aantal bezoekers zet druk op de natuur en op de leefbaarheid van de inwoners en dat zien we ook terug in onze gemeente. Om de natuurlijke waarden in Laag Holland te kunnen beschermen zijn het nabij gelegen IJperveld, Oostzanerveld, Twiske, en ook het Waterlandse Varkensland aangewezen als Natura 2000-gebieden. Deze gebieden behoren tot het grootste uitgeveende laagveencomplex ten noorden van Amsterdam. Ook het Markermeer is N2000, en het beschermen van de natuurlijke kenmerken van deze gebieden is belangrijk voor het behoud en de eventuele ontwikkeling van recreatiemogelijkheden in de gemeente. Een goede balans tussen natuur en recreatie is noodzakelijk omdat de recreatiebehoefte nog steeds toeneemt. Provincie Noord-Holland stelt voor elk Natura 2000-gebied een natuurbeheerplan op waarin staat wat wel en niet is toegestaan met betrekking tot de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.

Vrijtijdsgedrag verklaard in leefstijlen

De Leefstijlvinder² is een methodiek om recreanten in te delen in zeven groepen, de zogeheten 'leefstijlen'. Op basis van het wetenschappelijke model BSR^{TM3} is een model ontwikkeld waarmee de motieven en behoeftes op gebied van vrijetijdsbesteding van Nederlanders in kaart is gebracht. Een toelichting op de Leefstijlvinder en de uitgebreide omschrijving van de verschillende leefstijlen staat in bijlage 1.

De dominante leefstijlen van de inwoners van de gemeente Waterland zijn de stijlzoeker (22%) en inzichtzoeker (18%) zie figuur 1.8. In Noord-Holland en de gemeente Amsterdam zijn de leefstijlen avontuurzoekers en plezierzoekers meer dan gemiddeld vertegenwoordigd.

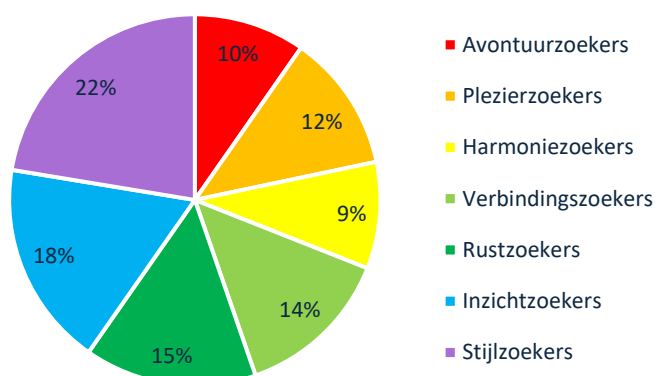
¹ [Forecast 2035 NBTC](#)

² [Leefstijlvinder.nl](#)

³ [Model BSRTM](#) toelichting

- *Stijlzoekers* zijn doelgerichte, ondernemende en zelfverzekerde mensen. Ze houden van exclusiviteit, luxe en comfort en tijdens hun vakantie of een dagje weg mag er veel te doen zijn. Stijlzoekers zijn sportief of bezoeken sportwedstrijden en zijn graag onder gelijkgestemden, die waarden als ambitie, uitdaging en daadkracht met hen delen.
- *Inzichtzoekers* zijn bedachtzame, introverte, rationele en leergierige mensen. Ze besteden hun tijd graag bewust en nuttig met aandacht voor zelfontwikkeling. Inzichtzoekers doen ze graag nieuwe kennis en inzichten op en vinden het niet erg om alleen te zijn, want dan kunnen ze hun eigen gang gaan en het hoofd leegmaken om op te laden. Ze houden van de natuur en bezoeken graag musea of bezienswaardige gebouwen.
- *Avontuurzoekers* zijn avontuurlijke, creatieve en extraverte mensen die gericht zijn op zelfontwikkeling en zichzelf omschrijven als intelligent en ondernemend. In hun vrije tijd zijn ze op zoek naar uitdaging, kennis, inspiratie, nieuwe ervaringen, en het lokale leven ervaren. Ze vinden het fijn om alleen op pad te gaan en houden van outdoor activiteiten, creatieve cursussen/workshops en rondtrekken.
- *Plezierzoekers* zijn spontane, sociale, vrolijke en impulsieve mensen. Ze zijn op zoek naar gezelligheid, entertainment en plezier en zoeken dat het liefst op met een groep want ze vinden het minder fijn om alleen op stap te gaan. Plezierzoekers gaan graag uit, houden van festivals en bezoeken plekken als casino's, escaperooms en pretparken.

Figuur 2.7 Leefstijlen gemeente Waterland (data van Leefstijlvinder)

Globale kleuring aanbod hotspots

In 2023 telde de vrijetijdssector van Waterland 230 vestigingen met een concentratie van horeca op de locaties rondom de Middendam in Monnickendam en aan de Haven op Marken. Deze gebieden zien we als hotspots in de gemeente ook vanwege het aanwezige erfgoed en ander aanbod dat voor inwoners en bezoekers bijdraagt aan de beleving. Om inzicht te krijgen of het aanbod op deze locaties aantrekkelijk is voor de bewoners van de gemeente en de bezoekers uit de regio hebben we de horeca in deze gebieden globaal geanalyseerd. Voor welke leefstijlen zijn deze hotspots aantrekkelijk en past dat bij het profiel van de bewoners van de gemeente en de bezoekers uit de regio?

Uit de globale analyse blijkt dat het aanbod in Monnickendam voornamelijk voor plezier- en inzichtzoekers geschikt is, op de voet gevolgd door stijl- en harmoniezoekers. Voor avontuur-, verbinding- en rustzoekers is er weinig tot geen aanbod op deze hotspot. Het aanbod op Marken is voor plezier- en harmoniezoekers aantrekkelijk gevolgd door stijl- en inzichtzoekers. Voor avontuur-, rust- en verbindingszoekers is er weinig tot geen aanbod.

Voor de inwoners van de gemeente is er dus een passend horeca aanbod (stijl- en inzichtzoekers zijn dominant), evenals voor de bezoekers uit Noord-Holland (plezierzoekers zijn dominant). Dit zou behouden en eventueel uitgebreid kunnen worden. Voor de avontuurzoekers uit Amsterdam is er weinig aanbod en de ontwikkeling hiervan biedt kansen voor het uitbreiden van bestaande doelgroepen.

2.3 Ontwikkelingen in het toeristisch en economisch landschap

Binnen de landelijke en regionale dynamiek zorgen diverse ontwikkelingen ook in de gemeente Waterland voor veranderingen. Zoals de wensen en behoeften van toeristen, en brengen transitie op het gebied van arbeidsmarkt, duurzaamheid, energie, bereikbaarheid en vestigingsklimaat nieuwe uitdagingen met zich mee. In hoeverre deze ontwikkelingen van invloed zijn op onze gemeente lichten we in deze paragraaf toe.

Toenemende en blijvende behoefte aan beleving en betekenis

De wensen en behoeften van toeristen en recreanten zijn veranderd: door drukte zoals zorgtaken en altijd bereikbaar zijn voor werk is vrije tijd schaars. Tegelijkertijd is het aanbod van vrijetijdsactiviteiten toegenomen, zoals het aanbod van horeca, festivals, musea. Door individualisering en globalisering zijn consumenten kritischer en veeleisender geworden; ze willen hun vrije tijd effectief en kwalitatief benutten. Daarom is een onderscheidend, uniek aanbod belangrijker dan ooit. Mensen zoeken naar bijzondere, authentieke ervaringen ('beleviseconomie') en persoonlijke, betekenisvolle momenten ('betekeniseconomie').

Verhalen kunnen unieke ervaringen creëren in Waterland, zoals het veenweidelandschap, de dorpen (bijv. Broek in Waterland) en de relatie met water (visserij, overstromingen). Dit kan leiden tot activiteiten zoals zeilen met historische schepen, uitdagende watersportactiviteiten, wandelen over trilveen, een palingrokerij bezoeken of op pad met een gids. De Leefstijlvinder helpt om in te spelen op de wensen van de doelgroep.

Behoeft aan recreatieruimte

Steeds meer mensen zoeken rust en ontspanning in de natuur. Buitenrecreatie, zoals wandelen en fietsen, helpt om in de drukte van het dagelijks leven tot rust te komen en draagt bij aan een betere gezondheid. Wandelen en fietsen blijven het populairst: 76% van de Nederlanders fietst voor hun plezier en 84% maakt korte wandelingen. Ook recreatie op en rond het water wordt steeds populairder; in 2022 gingen bijna drie miljoen mensen het water op. Gebieden die actieve natuurbeleving bieden, zoals kanoën of fietsen, trekken daardoor meer bezoekers.

Waterland biedt veel mogelijkheden voor recreatie in het cultuurlandschap en op het water, zoals het binnenwater en het Markermeer. De recreatieve infrastructuur kan beter aansluiten op de behoeften van bezoekers, waaronder nieuwe activiteiten zoals bootcampen, trailrunnen en gravelbiken. Waterrecreatie biedt kansen met elektrische bootverhuur, (kite)surfen, suppen en meer. Unieke ervaringen, zoals yoga op een supplank of een barbecueboot, kunnen de groeiende vraag naar bijzondere waterbelevingen vervullen. 63% van de Nederlanders voelt zich meer ontspannen bij water, en 28% wil in 2024 een vakantie met water als thema.

Groeiende aandacht voor duurzaamheid

De groeiende aandacht voor duurzaamheid in de samenleving, en dus ook in de vrijetijdssector, gaat hand in hand met de noodzaak om klimaatverandering effectief aan te pakken. Naast CO₂-reductie en de energietransitie is het belangrijk om de gevolgen van klimaatverandering te ondervangen, zoals extreme droogte, hitte en wateroverlast. Deze uitdagingen treffen vooral versteende en dichtbevolkte gebieden, zoals binnensteden en bedrijventerreinen.

Voor Waterland zijn er kansen om toekomstbestendige bedrijventerreinen te ontwikkelen die inspelen op klimaatadaptatie en duurzaamheid. Dit omvat het onderhoud van een hoge organisatiegraad en het multimodaal bereikbaar maken van terreinen. Toekomstbestendige terreinen moeten slim worden ingericht met aandacht voor circulariteit en duurzaamheid. Nieuwe bedrijven kunnen gebruikmaken van materialenpaspoorten en bouwen volgens het cradle-to-cradleprincipe. Dit vereist ook meer ruimte

voor groen en water om wateroverlast en hittestress te verminderen. Dit sluit aan bij de provinciale ambities waarvoor ook subsidies beschikbaar worden gesteld.

Bovendien speelt de verduurzaming van waterrecreatie-activiteiten, zoals elektrische bootverhuur, aanbod van HVO voor de pleziervaart een belangrijke rol in het vrijetijdsaanbod. Ondernemers in de sector kunnen worden gestimuleerd om duurzame keuzes te maken, met ondersteuning van de gemeente via kennisoverdracht en subsidies. Dit versterkt niet alleen de economische structuur van Waterland, maar ook de ervaring van de consument, die steeds meer waarde hecht aan duurzame en toegankelijke opties.

Vergrijzing en inclusiviteit

Vergrijzing zorgt ervoor dat het aantal ouderen in Nederland toeneemt, wat druk legt op de woningmarkt, arbeidsmarkt en de economie als geheel. Het CBS verwacht dat er in 2030 meer 65-plussers zullen zijn dan jongeren onder de 20 jaar, wat leidt tot een krimpende beroepsbevolking en minder economische dynamiek. Voor bedrijven betekent dit een afname van beschikbare arbeidskrachten, terwijl de vraag naar zorg en specifieke producten en diensten voor ouderen toeneemt. Ook vraagt vergrijzing om aanpassingen in het vrijetijdsaanbod, zoals toegankelijke accommodaties en voorzieningen.

In Zaanstreek-Waterland neemt het aantal ouderen toe, terwijl het aantal gezinnen afneemt en het aantal alleenstaanden groeit. Dit heeft impact op de vraag naar woningen, mobiliteit, zorgvoorzieningen en vrijetijdsbesteding. Ook het lokale bedrijfsleven wordt beïnvloed door deze veranderingen, zoals de toenemende vraag naar zorgdiensten, aangepaste recreatieve voorzieningen en mogelijkheden voor senioren- en drie-generatievakanties. Tegelijkertijd is het cruciaal om een aantrekkelijk aanbod voor jongeren te behouden, zodat ze in de regio blijven of na hun studie terugkeren. Dit helpt om de economie te balanceren en het tekort aan arbeidskrachten te beperken.

Digitalisering en technologische ontwikkelingen

Digitalisering, voortkomend uit de snel voortschrijdende technologisering, heeft een aanzienlijke impact op de vrijetijdsbesteding en verschillende economische sectoren. Bezoekers oriënteren zich steeds vaker online voor, tijdens en na hun verblijf via platforms als TripAdvisor en Booking.com of waarderen het aanbod via sterren in Google. Een goede online vindbaarheid en gebruikservaring zijn cruciaal, en de coronapandemie heeft deze ontwikkeling versneld. Attracties kunnen nu klantgerichte extra's bieden, zoals online tijdslotreserveringen, snellere toegang en gepersonaliseerde souvenirs. Bovendien zijn steeds meer aanbiedingen uitgerust met digitale elementen zoals virtual reality.

Digitalisering en automatisering stellen ook nieuwe eisen aan de omgeving en veranderen de groot- en detailhandel in Waterland. Dataficatie leidt tot aanpassingen in bedrijfsmodellen, processen en klantbenadering. Een snelle en stabiele internetverbinding is hierbij essentieel. Het koopgedrag van consumenten is sterk veranderd door de opkomst van online winkelen. Bedrijven moeten hun processen digitaliseren en investeren in de kennisindustrie en hightech om relevant en innovatief te blijven. Werknemers moeten zich ook blijven ontwikkelen om de technologische ontwikkelingen bij te benen.

Het is essentieel dat het aanbod online zichtbaar is voor de doelgroepen, zodat de gemeente zich als een herkenbare en sterke toeristische bestemming profileert. Inspirerende formats en moderne technieken kunnen hierbij helpen. Tegelijkertijd moet er aandacht zijn voor een 'analoog' aanbod en laagdrempelige toegang tot informatie en activiteiten om een breed publiek te blijven aanspreken.

Beslag op beperkte ruimte

Er zijn grote opgaven op het gebied van de leefomgeving. Woningopgave, economische ruimte, energie opwekken en maatregelen voor klimaatadaptatie vragen veel ruimte. Daarnaast staat de natuur onder

druk en loopt de biodiversiteit terug. Het aanpakken van deze opgaven is een ingewikkelde puzzel, niet alleen omdat voor bestaande en nieuwe functies ruimte moet worden gevonden, maar ook omdat daarbij rekening moet worden gehouden met de interactie tussen het benodigde ruimtegebruik.

In Waterland is er een opgave om in het leefomgevingsbeleid niet alleen nieuw ruimtegebruik in te passen, maar tegelijkertijd de omgevingskwaliteit te verbeteren. Dat vraagt om balans tussen de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van de beschikbare ruimte.

Bewuste bestemmingen

Bij een Bewuste Bestemming zijn alle krachten en ambities in evenwicht, bezoekers hebben een meerwaarde op economisch, sociaal-maatschappelijk en ecologisch vlak en de ontwikkelingen worden gemonitord en bijgestuurd. Het NBTC omschrijft het als: het toerisme op een duurzame en verantwoorde manier ontwikkelen, waarbij de nadruk ligt op het in balans brengen van de behoeften van bezoekers, bewoners en bedrijven. Met de focus op het verminderen van de ecologische impact van toerisme, het bevorderen van culturele integriteit en het ondersteunen van lokale economieën. Voorbeelden van Nederlandse initiatieven op dit gebied zijn het stimuleren van bezoeken buiten de drukke toeristische hotspots, het promoten van minder bekende regio's en het implementeren van duurzame reisopties.

Ook in de gemeente Waterland zijn er kernen of plaatsen waar meer bezoekers ontvangen kunnen worden. Bij andere bestemmingen binnen de gemeente komt de leefbaarheid onder druk bij piekdagen. De marketing en promotie kan ingezet worden om de gewenste bezoeker, op het juiste moment op die bepaalde locatie te trekken en de bezoekersstromen binnen de diverse kernen van de gemeente te managen. Dit sluit goed aan bij de ambitie van de gemeente om in te zetten op toekomstbestendig toerisme.

2.4 SWOT-analyse Waterland

Sterken

- Ligging nabij Amsterdam en onderdeel Zaanstreek-Waterland
- Hoge arbeidsparticipatie en hoog welvaartsniveau
- Aantrekkelijk, gevarieerd cultuurlandschap
- Historische kernen en erfgoed
- Toeristisch recreatief aanbod (dag en verblijf)
- Groeiende sociale cohesie tussen de kernen
- Waterrecreatie/watersport
- Recreatieve infrastructuur (wandelen, fietsen en varen)
- Lokale en regionale marketing en promotie

S

Zwakten

- Bereikbaarheid en doorstroming (N247 en OV uitval)
- Parkeren/circulatie in historische binnensteden
- Balans toeristische druk en draagkracht (piekbelasting)
- Verblijfsrecreatie op Marken
- Beschikbaarheid ruimte voor ondernemen
- Aantal en variatie van retail in (historische)kernen
- Toegankelijkheid en inclusie
- Dienstverlening van gemeente de gemeente onvoldoende

W

- Sectoren met groeipotentieel
- Flexibele werkruimte of bedrijfsverzamelgebouw in kernen
- Toename van buitenlands toerisme
- Behoefte aan recreatieruimte
- Faciliteren van netwerkmomenten of projectmatig samenwerken met ondernemers
- Professionaliseren en bundelen van kennis en inzet voor bestemmingsontwikkeling, -marketing en -management
- Cultuurhistorisch erfgoed behouden door ontwikkeling/herbestemming
- Ruimte voor winkels en maatschappelijke organisaties bij woningbouwplannen
- Realiseren kleinschalig parkeren randen kernen met snelle looproutes naar de binnenstad
- Inkomsten uit toerisme en recreatie
- Vergroten en diversificatie verblijfsrecreatie

O

Kansen

T

- Beperkte ontwikkelruimte voor bedrijven
- Vitaliteit binnensteden/kernen
- Hoge pendel
- Afname voorzieningen
- Waterpeil (Marker- en IJsselmeer) en waterkwaliteit (KRW)
- Druk op bereikbaarheid en hoge vraagprijs te ontwikkelen woningen
- Lokale betrokkenheid inwoners (forensen)
- Sociaal maatschappelijke activiteiten onder druk
- Transformatie van erfgoed, winkels, bedrijfsruimte, voormalige publieke ruimtes naar wonen
- Ontgroening en vergrijzing

Bedreigingen

2.5 Conclusies met vizier op de toekomst: vertrekpunt voor de Ontwikkelagenda

Waterland kent een positieve economische ontwikkeling. De werkgelegenheid is de afgelopen jaren gestegen, waarbij met name het aantal zelfstandig ondernemers met een goed inkomen flink is toegenomen. Daarnaast is de arbeidsparticipatie hoog en kent de gemeente een gunstige welvaartsontwikkeling, met relatief weinig armoede.

De centrale ligging van Waterland en het duidelijke profiel, waarin toerisme een belangrijke economische pijler is, spelen een cruciale rol in het succes. De gemeente profiteert van de nabijheid tot de regio Amsterdam en de aantrekkingskracht die dit met zich meebrengt. Waterland biedt daarnaast een divers recreatief aanbod, variërend van historische kernen en erfgoed, tot waterrecreatie, wandelen, fietsen en varen. Het is een landelijke gemeente met een weids en agrarisch karakter, diverse cultuurhistorische kernen en gelegen aan groot open water.

Waterland kent ook kwetsbaarheden. De gemeente kampt met vergrijzing en ontgroening, wat gevolgen kan hebben voor de arbeidsmarkt en toenemende vraag naar zorg. Daarnaast is er sprake van een omvangrijke uitgaande pendel: slechts één op de vijf werkzame inwoners van Waterland werkt binnen de gemeente zelf. Dit leidt tot veel verkeersbewegingen en legt daarmee druk op de infrastructuur.

Een ander aandachtspunt is het beperkte bedrijfsoppervlak dat beschikbaar is binnen de gemeente. Tegelijkertijd groeit de vraag naar recreatieruimte vanuit stedelijke gebieden, wat leidt tot toenemende druk op de natuur en de leefbaarheid voor de inwoners van Waterland. Deze factoren vragen om een afgewogen balans tussen economische ontwikkeling en het behoud van het karakter en de leefbaarheid van de gemeente.

3 Agenda van de toekomst

3.1 Pijlers en actielijnen

Zoals in het vorige hoofdstuk naar voren is gekomen, zijn er diverse kernopgaven op economisch en toeristisch gebied voor onze gemeente. We hebben daarom het volgende hoofddoel voor de economische agenda geformuleerd: het versterken van de economische en toeristisch-recreatieve structuur in Waterland. Om dit te bereiken richt de Ontwikkelagenda zich op het **vestigingsklimaat** en **toerisme en recreatie**. Dit sluit aan op de uitdagingen en kwetsbaarheden waar de analyse in het vorige hoofdstuk mee is geëindigd.

Voor elk van de pijlers leest u in de volgende paragrafen achtereenvolgens de ambitie en de actielijnen. Deze actielijnen dienen ervoor te zorgen dat we als gemeente gezamenlijk met ondernemers, organisaties en inwoners van Waterland de ambities die zijn opgesteld in de komende jaren kunnen realiseren. In de Ontwikkelagenda zijn daartoe onder iedere actielijn korte termijn acties (2-4 jaar) en acties voor de langere termijn (5-15 jaar) uitgewerkt.

3.2 Vestigingsklimaat

Ambitie: *In Waterland zijn bedrijven gehuisvest op passende en toekomstbestendige werklocaties.*

De gemeente Waterland telt een groot aantal bedrijven, met een sterke focus op de zakelijke dienstverlening en het toerisme. Ondernemers geven aan graag binnen de gemeente actief te blijven, wat niet alleen de werkgelegenheid versterkt, maar ook de maatschappelijke betrokkenheid bevordert.

De ambitie is om het aanbod van werklocaties zowel kwalitatief als kwantitatief aan te sluiten op de vraag. Zo is er voldoende passende ruimte voor Waterlandse bedrijven om uit te breiden en voor bedrijven van buitenaf om zich in Waterland te vestigen. Hiervoor is afstemming in de regio essentieel. Zo komen we regionaal tot een evenwichtige werklocatiemarkt. Waterland blijft daarvoor de marktontwikkelingen in de gaten houden – onder meer in het samenwerkingsverband Plabeka - en speelt hier tijdig op in. Momenteel is er geen planaanbod beschikbaar in de gemeente Waterland. Tegelijkertijd is er een grote ruimtebehoefte van bedrijven in de MRA, de regio Zaanstreek Waterland en Waterland. Ten behoeve van het toekomstbestendig maken van de economie zetten we als gemeente ook in op de verduurzaming waarbij de energietransitie, de transitie naar een circulaire economie en de verduurzaming van de bebouwde omgeving aandachtspunten zijn.

Voldoende bedrijfshuisvesting realiseren waar dat inpasbaar is binnen de gemeente

Als gemeente besteden we aandacht aan het beschikbaar maken van werklocaties voor bedrijven binnen de gemeente, met een specifieke focus op de sectoren zakelijke dienstverlening en toerisme & recreatie. Voor de toeristische sector gaat het bijvoorbeeld om het creëren van meer verblijfsaccommodaties, met de nadruk op unieke concepten zoals boetiekhotels of overnachtingsmogelijkheden op of aan het water die professioneel geëxploiteerd worden. Voor de zakelijke dienstverlening wordt gedacht aan het beschikbaar stellen van kantoorruimtes, flexibele werkplekken of bedrijfsverzamelgebouwen in de kernen, waarmee tevens de vitaliteit van deze kernen wordt bevorderd. Voor succesvolle ZZP'ers kan de beschikbaarheid van flexibele werkruimtes of een bedrijfsverzamelgebouw bovendien een waardevolle stimulans zijn om verder te groeien. Ilpendam Trade Center heeft onlangs flexibele werkplekken gerealiseerd aan het Dorpsplein in Ilpendam.

Ontwikkelruimte voor bestaande bedrijven

De gemeente gaat in gesprek met ondernemers over hun toekomstplannen en hoe deze binnen de gemeente of regio kunnen worden gefaciliteerd. Ondernemers binnen de gemeente worden ondersteund bij het vinden van passende huisvesting, zowel lokaal als regionaal. Daarbij staat een goede

balans tussen economische groei, leefbaarheid en het landschappelijke karakter centraal, zodat bedrijven zich kunnen ontwikkelen zonder de sociale of ecologische draagkracht van de regio te overschrijden. Gezien de beperkte ontwikkelruimte is regionale samenwerking essentieel om bedrijven die willen uitbreiden of zich willen vestigen, geschikte locaties te bieden. De inzet van een regionale bedrijfsmakelaar kan dit proces vergemakkelijken, met oog voor ruimtelijke, infrastructurele en milieutechnische eisen.

We maken werklocaties toekomstbestendig

Voor de energietransitie geldt dat de gemeente particulieren stimuleert om zelf te verduurzamen. De gemeente wil hierin ook zelf het goede voorbeeld geven. Ook wijzen we ondernemers de weg naar subsidiemogelijkheden (zoals de regeling Toekomstbestendige bedrijventerreinen, een subsidieregeling van de provincie Noord-Holland).

De transitie naar een circulaire economie moet primair door het bedrijfsleven zelf gemaakt worden, en vraagt om een faciliterende rol van de overheid. Regionaal en lokaal liggen er kansen voor circulaire bedrijfsactiviteiten. Dat geldt ook voor de Waterlandse bedrijven. Voor grootschalige bedrijven en /of bedrijven in zwaardere milieucategorieën zijn er in Waterland momenteel geen bedrijventerreinen die ruimte bieden voor circulaire bedrijvigheid, daarvoor kijken we samen met ondernemers naar mogelijkheden in de regio (zie vorige actielijn).

De verduurzaming van de bebouwde omgeving is tot slot een complex thema. Hierbinnen zijn duurzame bedrijfshuisvesting en stimuleren van elektrisch vervoer (o.a. personenvervoer van werknemers en bestelbussen) belangrijke opgaven.

Voorzieningen combineren met wonen

We streven ernaar om bestaande voorzieningen te behouden en nieuwe voorzieningen aan te trekken, zodat deze aansluiten bij de bevolkingsomvang en de diverse doelgroepen binnen de gemeente. Zoals het vergunnen van ruimte voor voorzieningen, dienstverlening, winkels en/of werkruimtes bij nieuwbouwprojecten. Zodat bewoners in de hele gemeente dichtbij en lokaal hun inkopen kunnen doen en/of diensten kunnen afnemen. De Ontwikkelagenda zet ook in op het versterken van de retailstructuur in de verschillende kernen, vooral relevant in het historische centrum van Monnickendam. Daarmee kan de verblijfskwaliteit en clustering van de retailgebieden in de gemeente bevorderd worden.

Ondernemers zullen wel rekening moeten houden met autonome veranderingen in consumentenvoorkeuren (trends en leefstijlen) in combinatie met een verouderende lokale bevolking. Zonder aanpassingen in het (retail)aanbod is het niet gezegd dat inwoners uit Waterland massaal blijven kiezen voor één van de Waterlandse kernen als hun favoriete inkoopplek in winkels en horeca. Dit vraagt aandacht voor - samenwerking en ondersteuning bij – het doorontwikkelen van het ondernemerschap.

3.3 Toerisme en recreatie

Ambitie: *Toerisme en recreatie is in balans met natuur en inwoners.*

Waterland ontwikkelt zich verder als aantrekkelijke toeristisch-recreatieve bestemming, steeds meer recreanten en toeristen weten de gemeente te vinden. De groei in bezoekers heeft economische voordelen, maar brengt ook uitdagingen met zich mee. Als gemeente willen we voorkomen dat toerisme en recreatie in Waterland het welzijn van de natuur en de inwoners negatief beïnvloedt. Deze pijler richt zich op het uitbalanceren van de voordelen van toerisme en recreatie met de belangen van de inwoners en de leefomgeving, zodat de gemeente ook in de toekomst een fijne plek is om te wonen en recreëren.

Tegelijkertijd zetten we in op een betere bereikbaarheid en vindbaarheid van toeristisch-recreatieve voorzieningen, stimuleren de verbinding van bestaand aanbod en faciliteren nieuw aanbod dat hierop een waardevolle toevoeging vormt, waaronder waterrecreatie. Waterland wil zich de komende jaren richten op verantwoord toerisme, waarbij de positieve effecten van toerisme worden gemaximaliseerd en eventuele negatieve effecten worden geminimaliseerd. Dit betekent onder meer dat er een duidelijke keuze voor bepaalde doelgroepen is waar jaarrond aanbod voor is.

Beheersen van bezoekersstromen

Om de leefbaarheid in de gemeente Waterland te waarborgen en te versterken, zetten we in op het beheersen van bezoekersstromen. Waterland is een populaire bestemming, zowel voor recreanten uit stedelijke gebieden die de gemeente graag per fiets of te voet verkennen, als voor binnen- en buitenlandse toeristen die de historische kernen bezoeken. Het aantal bezoekers is de afgelopen jaren gestegen en zal naar de toekomst toe toenemen⁴.

Waterland is door haar landschap en erfgoed onderdeel van het klassieke Hollandse aanbod voor (buitenlandse) bezoekers. Dan kan in het voorjaar (de 'bollentijd'), feestdagen en in het zomerseizoen piekbelasting (onder meer op Marken) ontstaan door grote groepen toeristen. Hoewel de toeristische sector een belangrijke pijler is van de Waterlandse economie, is het cruciaal om de sociale en fysieke draagkracht van de gemeente als bestemming niet te overschrijden. Recreatie en toerisme moeten in balans zijn met de natuur, de lokale economie en de inwoners. Daarom is het essentieel om bezoekersstromen actief te monitoren. Bestemmingsmanagement en de professionalisering hiervan spelen hierin een cruciale rol. Door als gemeente in te zetten op een authentiek aanbod, blijven we onderscheidend en kunnen de unieke kenmerken van de regio optimaal benut worden, wat zowel de bezoekerservaring als de lokale leefbaarheid ten goede komt.

Bestemmingsmanagement is de strategie om toe werken naar een bewuste bestemming waarbij vijf uitgangspunten van toepassing zijn:

1. Betrouwbare en eenduidige actuele data
2. Toerisme en recreatie is een samengesteld product dat vraagt om een inclusieve en participatieve samenwerking
3. Aanpak toegespitst op het juiste schaalniveau
4. Balans staat centraal
5. Integrale benadering door verbinding te zoeken met thema's en beleidsterreinen die de vrijetijdsector raken.

Doel is om een zo groot mogelijke positieve impact te realiseren van het gastvrijheidsdomein. Want de vrijetijdsector kan bijdragen aan oplossen van maatschappelijke problemen maar dan moet de sector de kansen kunnen verzilveren en zichtbaar zijn (lobby).

Uitbreiden/ innovatie toeristisch recreatieve aanbod in de gemeente Waterland

Waterland biedt een divers recreatief aanbod dat in de productcyclus de volwassenheid bereikt heeft⁵. De kernen, met hun monumentale panden, beschikken over een rijke cultuurhistorie, terwijl ook watersporters volop kunnen genieten van wat de regio te bieden heeft. Om de positieve effecten van toerisme en recreatie te optimaliseren, willen we gasten verleiden om langer te blijven en meer te besteden, het hele jaar door.

Voor het uitbreiden van het aanbod is de eerste stap om het bestaande aanbod beter met elkaar te verbinden. Daarnaast is de ontwikkeling van nieuw aanbod dat passend is voor Waterland en het

⁴ Gemeente Amsterdam Onderzoek en Statistiek

⁵ Rapport (S)Laag Samen, DestinatieX (2021)

bestaande aanbod versterkt, noodzakelijk. De gemeente zal deze bestemmingsontwikkeling stimuleren en ondernemers en organisaties faciliteren die daaraan bijdragen. Het nieuwe aanbod omvat zowel verblijfs- als dagrecreatie, evenementen, voorzieningen ook bij slechtweeromstandigheden en aanbod voor kinderen. Het aanbieden van aantrekkelijke arrangementen kan bijdragen aan een jaarrond aanbod, waardoor arbeidskrachten in dienst kunnen blijven en piekdrukke gematigd wordt. Er liggen volop kansen om het huidige aanbod van toeristisch-recreatieve voorzieningen verder te versterken en uit te breiden. Dit zal ervoor zorgen dat cultuur- en natuurbeleving beter op elkaar afgestemd worden en het aanbod aantrekkelijker wordt voor de kansrijke doelgroepen.

We willen ondernemers stimuleren om zich in te zetten voor productontwikkeling en verbinding rondom de cultuurhistorie, de agrarische sector en het thema water. We zien hiervoor in ieder geval mogelijkheden in de vorm van arrangementen en themagerichte ontwikkeling van wandel-, fiets- en vaarroutes. Daarbij is het belangrijk om ook over de gemeentegrens te kijken. Ondernemers zijn hiervoor primair aan zet. De gemeente jaagt aan en ondersteunt vanuit haar verbindende rol. Als gemeente willen we ons inzetten voor het faciliteren en waar mogelijk stimuleren van (nieuw) aanbod dat goed past bij de bestemming Waterland en de doelgroepen waar het beleid zich op richt. We denken daarbij aan evenementen en dagattracties gericht op de cultuurhistorie van Waterland en kleinschalige en bijzondere verblijfsaccommodaties zoals verblijf op het water. Het faciliteren van nieuw aanbod doen we vooral door interne lobby en samenwerking met andere afdelingen en door het actief signaleren van kansen (bijvoorbeeld door de accountmanager).

Ruimte optimaliseren voor recreatiegebruik binnen de gemeente Waterland

Het buitengebied is een essentieel onderdeel van Waterland en draagt bij aan de hoge woonkwaliteit in de gemeente. Tegelijkertijd groeit de behoefte aan recreatieruimte. De vraag van Nederlanders naar recreatie in de buitenruimte en natuur is in de afgelopen jaren toegenomen mede onder invloed van de coronapandemie en de verstedelijking. Steeds meer toeristen en recreanten weten Waterland te vinden en door het realiseren van nieuwe woningen zijn er meer inwoners die willen recreëren. We vinden het daarom belangrijk dat er genoeg geschikte ruimte is voor inwoners en bezoekers om in onze gemeente te recreëren.

Het recreatieve gebruik kan worden versterkt door betere verbindingen te realiseren tussen de bebouwde kom en het buitengebied. Aantrekkelijke routes voor fietsers en wandelaars maken de landelijke omgeving toegankelijker voor inwoners en bezoekers uit de regio. Ook het vergroten van de verblijfswaarde van het buitengebied speelt hierbij een rol. Dat laatste kan onder andere door het realiseren van nieuwe recreatieve en toeristische bestemmingen aan het water en in het cultuurlandschap, meer horeca en zitgelegenheden in het groen en meer initiatieven in de verbrede landbouw: activiteiten bij de boer, zoals directe verkoop, educatie, opvang en zorg. Deze ontwikkelingen vragen om voldoende ruimte voor ondernemerschap.

Daarnaast zijn er in Waterland locaties met potentie voor recreatie en toerisme die nog niet volledig benut worden. Voorbeelden hiervan zijn: het optimaliseren van de ruimte op 't Hemmeland, het onderzoeken van geschikte locaties voor camperplaatsen en het ontwikkelen van themaroutes die bezoekers nieuwe manieren bieden om Waterland te ontdekken. De gemeente zal het optimaliseren van de ruimte voor recreatiegebruik met de participatie met ondernemers en inwoners onderzoeken.

Het vergroten van de positieve impact op het gebied van toerisme en recreatie

Naast het optimaliseren van de ruimte voor recreatiegebruik, en het uitbreiden en versterken van het recreatieve aanbod, wil de gemeente ervoor zorgen dat toerisme en recreatie een positieve impact heeft op Waterland. Toeristische en recreatieve bezoeken dienen bij te dragen aan de lokale economie, de leefbaarheid en voorzieningen, het in standhouden van cultureel erfgoed, tradities en gebruiken binnen de gemeente met oog voor de bescherming van de natuurwaarden.

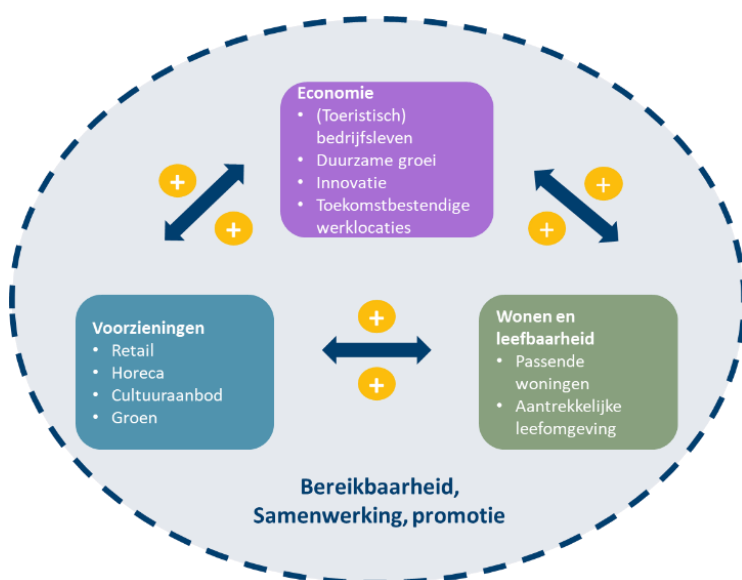
Door middel van bestemmingsmanagement willen we de positieve impact van toerisme en recreatie op Waterland vergroten. Dat begint met professionalisering en voorkomen van versnippering van inzet en middelen door regionaal samen te werken. De lokale marketing en promotie organisaties in de regio Waterland draaien op (afnemende) vrijwilligers die door hun betrokkenheid elkaar als micro-bestemmingen beconcurreren en aanbodgericht ingesteld zijn. Door deze organisaties te verbinden aan Bureau Toerisme Laag Holland (BTLH) ontstaat er stabiliteit, wordt de professionaliteit vergroot en kan de regio zich als een sterk merk presenteren. Met een eenduidige boodschap (consistentie en herkenbaarheid) en een groter bereik (binnenlandse bezoekers en dichtbij markten) kunnen de juiste doelgroepen vraaggericht verleid worden om vaker en langer te verblijven.

De gemeente gaat zich inzetten om de opbrengsten van het toerisme en recreatie te vergroten en stuurt daarmee mede op het verspreiden van bezoekers in tijd en ruimte. Door het digitaliseren van het innen van liggelden in de havens hoeven de havenmeesters alleen te controleren of er betaald is en hebben ze meer tijd voor hun functie als gastheer. Ook de touroperators melden zich digitaal aan voor een parkeerplek op Marken zodat het parkeergeld vooraf geïnd wordt en bij te veel aanmeldingen overlast van georganiseerde groepen toeristen voorkomen kan worden. Met de registratie van bijvoorbeeld boten in openbaar water en verblijfsverhuur door particulieren voorkomen we overlast, krijgen we overzicht en kunnen we de inkomsten vanuit recreatie en toerisme vergroten. Door unieke of laagdrempelige verblijfsrecreatie te stimuleren en te faciliteren, bijvoorbeeld camperplaatsen of overnachten op en aan het water kunnen de inkomsten uit toeristenbelasting vergroot worden.

3.4 Voorwaardelijke aspecten voor de Ontwikkelagenda

Om de ambities te realiseren, is inzet nodig op alle hierboven beschreven actielijnen voor een sterke lokale economie en een vitale toeristisch-recreatieve sector. De Ontwikkelagenda kijkt hierbij verder dan alleen toerisme en economische groei; een gezonde toeristische sector en een aantrekkelijk vestigingsklimaat hangen immers samen met leefbaarheid, een hoog voorzieningenniveau, een passend woningaanbod en goede bereikbaarheid. Deze thema's zijn dus essentieel voor de uitvoering van de actielijnen. Figuur 3.1 illustreert hoe deze thema's elkaar onderling versterken.

Figuur 3.1: Onderlinge relatie tussen werken, wonen, en voorzieningen

Van de hierboven genoemde thema's vallen wonen en bereikbaarheid buiten de directe uitwerking van de twee pijlers, maar vormen wel essentiële randvoorwaarden voor het realiseren van de ambities.

Een **voldoende, divers en betaalbaar woningaanbod** is belangrijk voor zowel de lokale economie als de leefbaarheid. Doorstroming binnen de sociale huurmarkt en de beschikbaarheid van betaalbare nieuwbouw voor jongeren en starters dragen bij aan een evenwichtige woningmarkt en voldoende arbeidskrachten. De woningmarkt is sterk regionaal verbonden, waardoor afstemming met omliggende gemeenten noodzakelijk is. De gemeente zet in op woningaanpassingen, nieuwbouw en langer zelfstandig wonen (Woonvisie Waterland 2025).

Daarnaast kan leegstand door tweede woningen, recreatieve verhuur en speculatie leiden tot hogere woningprijzen, afnemende sociale cohesie en druk op voorzieningen zoals scholen en winkels. Aanpak hiervan draagt bij aan een stabiele woonomgeving en een sterke lokale economie. Samenwerking tussen kernen en betrokkenheid van inwoners via verenigingen, dorpsraden en vrijwilligerswerk versterken de sociale samenhang en ondersteunen economische en toeristische ontwikkelingen.

Ook een **goede bereikbaarheid** is een randvoorwaarde voor economische en toeristische ontwikkeling. Het wegennetwerk in Waterland is gevoelig voor verkeersdruk, wat vraagt om efficiënte mobiliteitsoplossingen. Sterke verbindingen tussen de kernen zijn essentieel voor zowel inwoners als bezoekers. Investerings in fiets- en wandelroutes en parkeervoorzieningen aan de randen van historische kernen kunnen de mobiliteit verbeteren en verkeersdruk verminderen.

Ook op regionaal niveau is bereikbaarheid van groot belang. Verbeteringen aan de N517, N235 en de onderdoorgang Broek in Waterland dragen bij aan een betere doorstroming en verkeersveiligheid. De gemeente werkt hiervoor samen met de Provincie Noord-Holland, Vervoerregio Amsterdam en omliggende gemeenten in het kader van de N247 Bereikbaarheid Waterland.

Daarnaast biedt deelmobiliteit, zoals elektrische deelauto's van Stichting Duurzaam Waterland, kansen om de verkeersdruk te verlagen. De gemeente blijft zich inzetten voor multimodale bereikbaarheid, met aandacht voor hoogfrequent openbaar vervoer en de buurtbus om de kernen goed te ontsluiten.

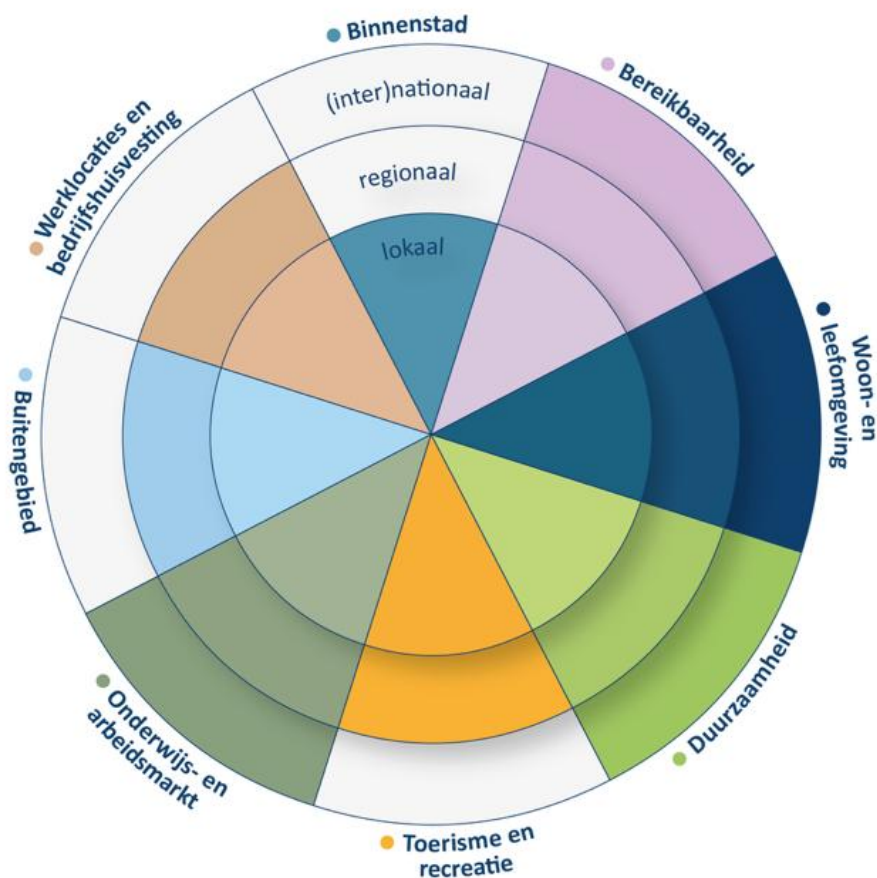
4 Naar uitvoering

Bij de twee speerpunten zijn actielijnen geformuleerd, die verschillende acties bevatten. Sommige acties zijn al een onderdeel van onze gemeentelijke werkzaamheden en dienstverlening, waarin meer scherpheid of ambitie wordt aangebracht. Andere acties betreffen extra inspanningen die we als katalysator kunnen zien voor de toekomstbestendige economische ontwikkeling van de gemeente. Deze acties dragen bij om toe te werken aan de vastgestelde ambities. We kunnen immers niet alles tegelijkertijd en zelf doen. We zetten onze expertise en capaciteit effectief in, passend bij de schaal en omvang van de gemeente. Samenwerking met ondernemers, organisaties, onderwijs en andere partners is daarbij noodzakelijk. Uitgangspunt voor de uitvoering is dat het binnen de bestaande capaciteit en middelen kan worden uitgevoerd.

Regionale samenwerking

Figuur 4.1 laat de beleidsinzet zien op de verschillende thema's die raakvlakken hebben met de pijlers vestigingsklimaat en toerisme en recreatie. Hierbij is aangegeven op welk schaalniveau het betreffende thema vooral speelt (lokaal, regionaal of (inter)nationaal). Het schaalniveau hangt samen met de rol van de gemeente. Als lokale overheid kan je bijvoorbeeld meer invloed uitoefenen op het aanbod van woningen en voorzieningen (dit speelt vooral lokaal, en wordt regionaal afgestemd), dan op de innovatiekracht (dit speelt vooral regionaal en bovenregionaal). Voor doeltreffend beleid is het belangrijk om op de juiste schaalniveaus de juiste inzet te hebben, die past bij de rol van de overheid. Overigens geldt voor de meeste thema's wel dat deze de gemeentegrenzen overstijgen en regionale samenwerking en afstemming vereisen, bijvoorbeeld in het verband van de Zaanstreek-Waterland en/of de MRA.

Figuur 4.1: Effectief beleid op het juiste schaalniveau

Regionale samenwerking, zowel met Zaanstreek-Waterland als de MRA is dus van groot belang. Er zijn op het gebied van economie en toerisme kansen maar bijvoorbeeld de mobiliteit (zoals ander reisgedrag van bezoekers), data verzamelen (zoals het benutten van het nachtregister van de MRA), ontwikkelruimte voor bedrijven of de recreatieve infrastructuur (themaroutes) is er nog ruimte voor verbetering. Want de regio heeft Waterland ook nodig, bijvoorbeeld als recreatiegebied. Vaak ontbreekt de capaciteit om aan overleggen deel te nemen, wat leidt tot onvoldoende kennis, het missen van financiële voordelen of het ontbreken van invloed op besluitvorming. Het is daarom essentieel om binnen de regio Waterland gezamenlijk op te trekken, bijvoorbeeld op het gebied van toerisme met de inzet van BTLH. Zij geven professionele ondersteuning aan de lokale informatie en promotie kantoren die grotendeels door vrijwilligers worden gerund. Dit is gezien de middelen en inzet die beschikbaar zijn een efficiënte en effectieve werkwijze die voor de lange termijn vastgelegd kan worden waarbij rol en taak helder omschreven zijn. Goed bestemmingsmanagement is onmisbaar en gezien de doorgaande groei van het toerisme moeten we het nu organiseren, anders riskeren we een negatieve impact in plaats van een positieve.

Integraal samenwerken

Ook binnen de gemeente is een integrale aanpak cruciaal, bijvoorbeeld bij de beoordeling van nieuwe initiatieven waarin ruimtelijke, ecologische en economische belangen samenkomen. Daarnaast biedt samenwerking kansen bij grote projecten, zoals de dijkversterking van de Waterlandse Zeedijk en de Omringdijk van Marken. Hierbij kan uitbreiding van de recreatieve infrastructuur (zoals gescheiden wandel- en fietspaden), verbeterde beleefbaarheid (zitplekken, uitkijkpunten, informatieborden) en betere toegang tot het water worden meegenomen.

Organisatie

De Ontwikkelagenda kent gedeeld eigenaarschap. Voor het behalen van doelen die volgen uit de ambities, geldt dat partijen elkaar nodig hebben en elkaar op moeten zoeken. Het gaat hierbij om stakeholders op verschillende schaalniveaus: lokaal (ondernemers, maatschappelijke instellingen, belangenverenigingen, onderwijs en dorpsverenigingen), regionaal (Regio Zaanstreek Waterland, MRA, provincie Noord-Holland etc.) en nationaal (Rijksoverheid). Zoals bij figuur 4.1 aangegeven kunnen we als gemeente verschillende rollen innemen bij uitvoering van de acties, is het niet als trekker dan wel in de vorm van stimuleren (meedenken of op gang brengen) of faciliteren (praktisch of financieel ondersteunen). Het bedrijfsleven, onderwijsveld, ondernemers en regionale partners spelen bij veel acties echter een belangrijke, zo niet doorslaggevende rol. De verschillende gemeentelijke rollen kunnen in acties worden gecombineerd, en kunnen ook elkaar opvolgen bijvoorbeeld van een initiatiefnemende rol in de startfase van een project, naar een meer faciliterende rol wanneer andere partijen het stokje hebben overgenomen. Om de doelen te bereiken is uitbreiding van de huidige capaciteit op de beleidsvelden (vrijtijds)economie nodig, dit bleek uit de gesprekken die we binnen de gemeente en daarbuiten gevoerd hebben, en de analyse op de regionale samenwerking.

Samenhang en prioriteitstelling

Om de ambities van de Ontwikkelagenda te verwezenlijken en de doelen te behalen zijn concrete acties nodig. In de nadere uitwerking van de actielijnen, die hierna volgt, zijn voor elk van de twee pijlers per actielijn de daarvoor benodigde acties aangegeven. Een deel van de acties kan op kortere termijn worden opgepakt (dit of volgend jaar) en vergt een kortere doorlooptijd (2-4 jaar). Er zijn echter ook acties die later starten omdat: een actie soms pas kan starten na afronding van een daarmee samenhangende andere actie, of de timing van een actie valt idealiter met andere ontwikkelingen, zoals een nieuwe beleidscyclus, een nieuwe regeling of subsidietraject of de uitvoeringscapaciteit is simpelweg beperkt. Kortom, niet alles kan gelijktijdig worden opgepakt. Daarnaast zal er rekening mee moeten worden gehouden dat een deel van de acties een langere doorlooptijd zal kennen dan de termijn van deze Ontwikkelagenda. Zaken zoals regiomarketing vergen bijvoorbeeld een lange adem, omdat het vergroten van bekendheid en het versterken van een profiel tijd nodig heeft. Zeker als er ook investeringen nodig zijn die het profiel zichtbaar maken en het verhaal concreet en tastbaar invullen.

Adaptief beleid

De Ontwikkelagenda is een dynamisch werkdocument. Het is goed denkbaar dat partijen op basis van actualiteiten en/of externe ontwikkelingen besluiten om de koers van de uitvoeringsagenda bij te stellen. Het is daarom van belang de voortgang van de uitvoering goed te monitoren. Uitkomsten uit de monitoring geven richting aan de uitvoering van de Ontwikkelagenda. De inzet is om dat na maximaal 2-3 jaar tussentijds te doen en daarbij de stakeholders te betrekken. Op basis daarvan kan tot bijsturing van het programma en afzonderlijke acties worden gesloten.

Om een zorgvuldige en toekomstbestendige besluitvorming te garanderen, is besloten om de planning van het uitvoeringsprogramma over te laten aan het volgende college. Hiermee krijgt het nieuwe bestuur de benodigde ruimte om eigen prioriteiten te stellen binnen de gestelde kaders.

5 Nadere uitwerking actielijnen

Om de ambities op het gebied van het vestigingsklimaat, toerisme en recreatie te realiseren, zijn er actielijnen geformuleerd voor de korte (2-4 jaar) en langere termijn (5-15 jaar).

5.1 Vestigingsklimaat

Actielijn 1.1

Voldoende bedrijfshuisvesting realiseren waar dat inpasbaar is binnen de gemeente, de toekomstbestendigheid van de bestaande bedrijven vergroten en bijdragen aan het behoud van het voorzieningenniveau en deze in balans brengen met de bevolkingsomvang. Daarbij wordt het potentieel van de bewoners ook benut.

Korte termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
Vestigingsklimaat	1.1	1.1.1	Onderzoek uitvoeren naar de behoefte van ZZP'ers aan (flexibele) werkruimte in kernen	Het bieden van doorgroeimogelijkheden en bijdrage vitaliteit kernen
		1.1.2	Bij woningbouw Galgeriet winkelruimte flexibel bestemmen (maatschappelijke en commerciële voorzieningen)	Versterken vitaliteit kern en behoud voorzieningen
		1.1.3	Bedrijfscontactfunctionaris (dienstverlening bedrijven)	Inventariseren behoeftes van bedrijven via ondernemersvereniging en organiseren bedrijfsbezoeken met wethouder

Lange termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
Vestigingsklimaat	1.1	1.1.4	Verduurzaming bedrijven	Informereren over subsidiemogelijkheden en stimuleren/ faciliteren om daarvan gebruik te maken
		1.1.5	Nieuwbouwplannen voor woningen inclusief ruimte voor voorzieningen, winkels en/of werkruimtes vergunnen	Versterkt de lokale economie, vitaliteit van de kern en behoud van voorzieningen

Actielijn 1.2

Bedrijven met uitbreidingsplannen accommoderen op regionale bedrijventerreinen. Vanwege de beperkte ontwikkelruimte binnen de gemeentegrenzen wordt er samengewerkt met de regio om bedrijven met uitbreidings- of verhuisplannen te ondersteunen. Als geïnventariseerd is waar de behoefte ligt kan regionaal besproken worden waar ruimte is, of een lobby bij de provincie opgestart worden.

Korte termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
Vestigingsklimaat	1.2	1.2.1	Inventarisatie naar de benodigde ruimte voor bedrijven die willen groeien en/of uitbreiden	In samenwerking met ondernemersvereniging feitelijk inzicht verkrijgen
		1.2.2	Verkenning naar ontwikkelruimte voor bedrijven	Mogelijke zoeklocaties inventariseren en in gesprek met gemeenten in de regio

Lange termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
vestigingsklimaat		1.2.3	Onderzoek naar de behoefte van agrariërs voor andere verdienmodellen en bijdrage natuurbeheer	Inzicht en faciliteren bij plannen, en actief betrekken bij opgaven zoals behoud en versterken natuurwaarden

5.2 Toerisme en recreatie

Actielijn 2.1

Bestemmingsmanagement om de bezoekers in tijd en ruimte te spreiden en de toeristisch recreatieve druk en draagkracht in balans te houden. Toerisme en recreatie neemt toe en Waterland is een bestemming die valt binnen het klassieke Hollandse aanbod dat buitenlandse toeristen waarderen. Om de leefbaarheid van de inwoners en de leefomgeving te beschermen en de positieve impact van toerisme in de gehele gemeente te bevorderen, is het uitvoeren van bestemmingsmanagement nodig.

Korte termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
Toerisme en recreatie	2.1	2.2.1	Inventariseren piekdagen per kern en meldpunt voor overlast	Met medewerking van de dorpsraden wordt in kaart gebracht of en waar welke overlast in welke periode ervaren wordt

	2.1.2	Onderzoek naar passende maatregelen om bezoekersstromen te managen	Als blijkt dat er overlast ervaren wordt, het resultaat bespreken met werkgroep bestaande uit ondernemers, organisatoren en inwoners
	2.1.3	Gezamenlijk met de gemeente in de regio Waterland de toeristisch recreatieve samenwerking organiseren onder regie BTLH en lange termijn afspraken daarover maken	Vergroten professionaliteit en bundelen inzet en middelen van de vrijwilligersorganisaties om een sterke positionering en zichtbaarheid te realiseren

Actielijn 2.2 Ruimte optimaliseren voor recreatiegebruik binnen de gemeente Waterland

Er is meer behoefte aan recreatieruimte dat beleefbaar is en waar (basis)voorzieningen zijn. Niet alleen voor de inwoners van de gemeente maar ook de recreanten uit de regio en het kan bijdragen aan een langere verblijfsduur van binnen- en buitenlandse bezoekers.

Lange termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
Toerisme en recreatie	2.2	2.2.1	Verkenning ontwikkelen Hemmeland als recreatiegebied	Groeiende behoefte aan recreatieruimte

Actielijn 2.3

Uitbreiden en stimuleren van innovatief toeristisch recreatieve aanbod in de gemeente Waterland door vraaggericht aanbod te ontwikkelen. Het maakt de bestemming aantrekkelijk voor kansrijke doelgroepen en zorgt voor een toekomstbestendige sector.

Korte termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
Toerisme en recreatie	2.3	2.3.1	Brainstorm over het benutten van de kernwaarden om nieuwe producten en diensten te ontwikkelen	Vraaggericht aanbod voor kansrijke doelgroepen op gebied van waterrecreatie, streekproducten en erfgoed in samenwerking met Stichting Promotie Waterland (SPW) en BTLH
		2.3.2	Verbinden bestaand aanbod en aanhaken op landelijke acties	Ontwikkelen van themaroutes op basis van verhalen, personages en legendes, combinatietickets musea diverse kernen en programmering tijdens Landelijke Monumentendag in samenwerking met SPW en BTLH

Lange termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
Toerisme en recreatie	2.3	2.3.3	Verkenning naar aanbod voor slechtweer en kinderen/ jeugd	Jaarrond aanbod voor diverse doelgroepen: waar is behoefte aan, hoe kan dat waar gerealiseerd worden, in samenwerking met SPW en BTLH
		2.3.4	Aanbodontwikkeling voor de zakelijke markt	Er is een markt voor unieke, kleinschalige vergaderlocaties evt. met overnachtingsmogelijkheden met medewerking van BTLH en MRA
		2.3.5	Onderzoek hoe het cultuuraanbod gecombineerd kan worden met vrijetijdsaanbod binnen en tussen de kernen	Verrijking van het bestaande aanbod vanuit kernwaarden, en behoud van cultuur (tradities en gebruiken) met medewerking van BTLH en MRA

Actielijn 2.4

Bij een toeristische bestemming in balans heeft de vrijetijdssector een positieve impact door bij te dragen aan de lokale economie, de leefbaarheid en voorzieningen te vergroten (vitaliteit kernen), ondersteunt het de instandhouding van cultureel erfgoed, tradities en gebruiken en worden natuurwaarden zo min mogelijk geschaad. Daarnaast zijn er maatregelen waarmee de inkomsten van de gemeente uit het toerisme en recreatie vergroot worden.

Korte termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
Toerisme en recreatie	2.4	2.4.1	Overzicht verkrijgen in bestaand verblijfsaanbod door het toepassen van een digitaal nachtregister	Benaderen met informatie over wet- en regelgeving, innen toeristenbelasting en voorkomen overlast en niet toeristisch gebruik
		2.4.2	Opstellen camperbeleid en onderzoek naar uitbreiding camperplaatsen (groeimarkt)	Bebording en handhaving om illegaal overnachten en lozen van campers te voorkomen. Voorbeelden van geautomatiseerde camperplaatsen: Slobbeland in Edam-Volendam

Lange termijn acties				
Pijler	Actielijn	No.	Actie	Toelichting
Toerisme en recreatie	2.4	2.4.3	Registratiesysteem van boten die in publiek water liggen (vb beleid Purmerend, Amsterdam, Edam-Volendam)	Voorkomen van overlast en vervuiling publieke ruimte door jaarlijks aankoop sticker (controleerbaar)
		2.4.4	Digitalisering betalen en vooraf reserveren: • ligplaatsen in (gemeente)havens (I-Marina) • parkeerplaatsen touringcars op Marken (slots)	Verzamelen van data, informatie en communicatie mogelijkheid, bestemmingsmanagement (monitoren) en gegarandeerde inkomsten (vb Kinderdijk)
		2.4.5	Opstellen en uitvoering geven aan datastrategie	Verzamelen van data geeft inzicht en op basis daarvan monitoring en eventueel aanpassen uitvoering en/ of beleid in samenwerking met ondernemers, SPW, BTLH en MRA

**bureau
buiten**

economie & omgeving

Wittevrouwensingel 100
3514 AM Utrecht

+31 (0) 30 2318945
info@bureaubuiten.nl

www.bureaubuiten.nl